

7Н/1 204415
(1038)

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка»

Н. У. Чайка

**ТЫПАЛОГІЯ ЭЛІПСІСА
У СІНТАКСІЧНАЙ СІСТЭМЕ
БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ**

Манаграфія

Мінск
2012

Нацыянальная
бібліятэка
Беларусі

ЗМЕСТ

Дадатак А. Кампаненты семантычнай структуры канструкцый з эліпсісам дзеяслова.....	3
Дадатак Б. Прадуктыўнасць мадэлей канструкцый з эліпсісам дзеяслова	9
Б.1. Дынамічна-лакатыўны тып.....	10
Б.2. Экзістэнцыяльна-лакатыўны тып.....	22
Б.3. Акцыянальныя тыпы	26
Б.4. Лакатыўна-пацыентыўны тып.....	37
Б.5. Акцыянальна-дэлібератыўны тып.....	41
Б.6. Статальны тып.....	45
Б.7. Экзістэнцыяльна-тэмпаральны тып	47
Б.8. Рэляцыйны тып	49
Дадатак В. Частотнасць структурных тыпаў канструкцый з эліпсісам дзеяслова	51
В.1. Поліпрэдыкатыўны тып.....	52
В.2. Звышфразавы тып: самастойныя сінтаксічныя адзінкі ў структуры звышфразовага адзінства	63
В.3. Звышфразавы тып: эліптычныя і парцэляваныя канструкцыі ў структуры звышфразовага адзінства.....	76
В.4. Ускладнена-паратаксічны тып	84
В.5. Ускладнена-паўпрэдыкатыўны тып	89
<i>В.5.1. Эліптычныя канструкцыі з адасобленымі азначэннямі.....</i>	<i>89</i>
<i>В.5.2. Эліптычныя канструкцыі з адасобленымі акалічнасцямі</i>	<i>91</i>
В.6. Ускладнена-парэўнальны тып.....	94
В.7. Ускладнена-далучальны тып.....	96
В.8. Ускладнена-паратаксічны тып	98
<i>В.8.1. Ускладнена-інтрадуктыўны тып (з устаўнымі канструкцыямі)</i>	<i>98</i>
<i>В.8.2. Ускладнена-інтрадуктыўны тып (са звароткамі).....</i>	<i>101</i>
Дадатак Г. Кампенсаторныя семантычныя кампаненты ў канструкцыях з эліпсісам дзеяслова	103
Г.1. Дынамічна-лакатыўны тып.....	104
Г.2. Акцыянальныя тыпы	110
Г.3. Лакатыўна-пацыентыўны тып.....	120
Г.4. Акцыянальна-дэлібератыўны тып.....	122
Г.5. Экзістэнцыяльна-лакатыўны тып.....	125
Г.6. Статальны тып.....	128
Г.7. Экзістэнцыяльна-тэмпаральны тып	130
Г.8. Рэляцыйны тып	132

Дадатак Д. Функцыянаванне канструкцый з эліпсісам дзеяслова	134
Д.1. Выражэнне прэдыкатыўных катэгорый у канструкцыях з эліпсісам дзеяслова	135
<i>Д.1.1. Выражэнне катэгорыі тэмпаральнасці</i>	<i>135</i>
<i>Д.1.2. Выражэнне катэгорыі мадальнасці</i>	<i>142</i>
<i>Д.1.3. Выражэнне катэгорыі персанальнасці</i>	<i>149</i>
Д.2. Канструкцыйная поліфункцыянальнасць сінтаксем у парадыгме структурна-сінтаксічных мадыфікацый.....	155
<i>Д.2.1. Канструкцыйна-трансфармацыйныя фактары поліфункцыянальнасці сінтаксем</i>	<i>155</i>
<i>Д.2.2. Канструкцыйна-катэгарыяльныя фактары поліфункцыянальнасці сінтаксем</i>	<i>166</i>
<i>Д.2.3. Логіка-семантычныя фактары поліфункцыянальнасці сінтаксем..</i>	<i>174</i>
Дадатак Е. Акт аб укараненні.....	177

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

В.5.2. Еліптичні конструції з адасобленими акалічнасямі

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Характарыстыка структурнага кампанента	Сінтаксічная сувязь	Сродкі сінтаксічнай сувязі	Спосаб выражэння	Агульная колькасць	Працэнтныя судныя носіны	Прыклады
Адасобленыя акалічнасці ў перадапазіцыі (у сярэдзіне сказа)	Паўпрэдыкатывыя	Бяззлучнікаявая	Дзеепрыслоўе адзіночнае	52	29 %	<i>Ад ложка да ложка – хістаючыся, па сценачцы, па сценачцы</i> (Г. Багданава); <i>Тады Войцік ураз апрытомнеў і, прыгнуўшыся, – за хвою, а пасля – па ўзлеску далей</i> (В. Быкаў)
Адасобленая акалічнасць у постапазіцыі (у канцы сказа)	Паўпрэдыкатывыя	Бяззлучнікаявая	Дзеепрыслоўе адзіночнае	12	7 %	<i>Да нас жанкі, гамонячы</i> (І. Мележ)
			Аднародныя дзеепрыслоўі	10	5 %	<i>Спартсмены – па бегавой дарожцы, паступова набіраючы хуткасць і вырываючыся наперад</i> («Шкаляр»)
			Дзеепрыслоўе з залежнымі словамі	31	17 %	<i>Вясёлая, крылатая, заўзятая, любоў – над горадам, узняўшы ў неба аблок галубоў</i> (А. Вялюгін); <i>Пад босымі нагамі – залатое лісце, суха патрэскваючы на мяккай аўчыне моху</i> (Я. Брыль); <i>Па небе – знічка, акрэсліваючы свой шлях</i> (Я. Брыль); <i>Над хатай – ластаўка, атрасаючы кропелькі дажджу з мокрага пер'я</i> (Я. Брыль);

Характарыстыка структурнага кампанента	Сінтаксічная сувязь	Сродкі сінтаксічнай сувязі	Спосаб выражэння	Агульная колькасць	Працэнтныя судныя носіны	Прыклады
						<i>Сват з маладымі да самага парога, зрабіўшы ганаровы круг вакол моладзі, паказваючы тым самым на важнасць моманту (А. Вялюгін)</i>
Адасобленыя акалічнасці як элемент другаснага прэдыцыравання	Паўпрэдыкатывая	Бяззлучнікая	Дзеепрыслоўе з залежнымі словамі	41	23 %	<i>Найчасцей людзі сыходзілі раней. Адны – проста спатоліўшы ціканасць, другія – як бы выканаўшы неадменны, нялёгка абавязак (І. Мележ)</i>
Адасобленая акалічнасць у постпазіцыі (у канцы сказа)	Далучальна-паўпрэдыкатывая	Злучнік <i>і</i>	Прыслоўе	11	6 %	<i>Папцальён Валянціна Пятроўна – з адной вёскі ў другую, і ўсё пешишу («Прыдняпроўская ніва»)</i>
		Злучнік <i>але</i>	Прыслоўе	8	4 %	<i>Недалёка ў лесе – птушкі, але спуджана і трывожна (А. Карпюк)</i>
		Злучнік <i>ды</i>	Прыслоўе	7	4 %	<i>Зноў недзе за вёскай – сабакі, ды гучна і голасна (Б. Мікуліч)</i>
		Злучнік <i>прычым</i>	Прыслоўе	10	5 %	<i>Старшыня Нова-Палчанскага сельскага выканаўчага камітэта Валянціна Свіслоўская – пра скасаваную Камарынскую школу, прычым увесь час, зноў і зноў перабіраючы свае невясёлыя думкі («Звязда»)</i>
Усяго				182	100 %	